

Ett forumspel skildrar problem i lätt identifierbara situationer där en eller flera deltagare hamnar i underläge och inte kan tillgodogöra sig sina rättigheter. Pjäsen slutar alltid dåligt med olösta konflikter för att stimulera publiken att vilja ingripa i spelet och hitta en tänkbar öppning. Forumspel finns i flera varianter och har flera möjligheter.

Mål: Att kunna hitta olika öppningar i situationer där någon inte kan tillgodogöra sig sina rättigheter. Att få träning i att hantera och lösa liknande konflikter och diskriminerande situationer i verkligheten.

Den här övningen
kräver att du som ledare
har god tid för
förberedelse.

Instruktion:

Del 1: Brainstorma tillsammans med eleverna om vilka former av diskriminering och kränkningar av rättigheter som finns. Ni kan utgå från diskrimineringsgrunderna: kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Det går också att utgå från andra kategorier som exempelvis språk, klasstillhörighet och bostadsområde. Ett annat alternativ är att utgå från berättelserna i övningen **Rättigheter och dilemman**.

Del 2: Skriv förslagen som kommer upp på lappar och lägg dessa på golvet. Eleverna får ställa sig på den lapp som de tycker är intressant. Gruppen är nu indelad i mindre grupper. Varje grupp ska utifrån den lapp de står på, tänka ut en situation där en eller flera personer diskrimineras eller kränks utifrån en eller flera rättigheter.

Ge en kort instruktion till grupperna som ska spela upp situationen utifrån följande riktlinjer:

- Spelet bör visa hur en person blir diskriminerad eller kränkt.
- Det ska vara kort, 3-7 min.
- Det ska inte innehålla lösningar och det ska sluta dåligt.
- Rollfigurerna ska ha andra namn än eleverna i gruppen/klassen.
- Alla väljer roll själv, blir det konkurrens går det att dra lott.
- Under repetitionstiden kan du som pedagog gå runt och uppmuntra men inte delta aktivt.

För fördjupad läsning rekommenderar vi Du har huvudrollen i ditt liv (Katrin Byréus) och Normkritisk pedagogik (Frida Darj).

Del 3: Varje grupp spelar upp sin situation utan att publiken ingriper. Efter varje framträdande frågar övningsledaren publiken vilka/vem som är de/den utsatta. Det är den/dessa som får bytas ut av publiken under den andra iscensättningen. De grupper som har valt att inte spela upp sin situation redovisar den och ställer sina två frågor till publiken.

Del 4: Situationen spelas upp en gång till och denna gång kan publiken ropa stopp, hoppa in och ersätta personen/personerna som diskrimineras och ändra händelseförloppet. Hela gruppen kan nu tillsammans utforska hur det går att förhindra att den diskriminering som gestaltas upprepas. Din roll som övningsledare är att underlätta samarbetet mellan spelgruppen och publiken.

Låt publiken reflektera över:

- Känner ni igen det som skildras?
- Kan det gå till så som i pjäsen?
- Hur skulle ni göra i den situationen?
- Vilka normer kan ligga bakom situationen som uppstod?
- Kan någon hjälpa den utsatta personen? Hur?

Att tänka på:

- Det får endast vara en inhoppare i taget.
- När någon i publiken har en idé och vill hoppa in i scenen, börjar scenen om och fortsätter tills inhopparen fått fram sin idé.
- Så fort en inhoppare är klar kommer ordinarie rollinnehavare tillbaka och spelet fortsätter i originalversion för att locka fram fler förslag från publiken.
- Om ingen hoppar in kan övningsledaren ropa stopp och fråga publiken: Är det bra det som händer nu? Vad kan han/hon göra för att det ska bli bättre?
- Om ingen hoppar in kan övningsledaren också gestikulera eller hålla upp en ritad tom "tankebubbla" ovanför rollinnehavarnas huvuden och fråga efter känslor eller tankar. I forumspel hittas sällan lösningar av konflikter men däremot olika öppningar. Förtryckaren kan aldrig bytas ut eftersom forumspel syftar till att hitta strategier för den som blir utsatt.

Den här övningen syftar till att stärka och hitta strategier för den utsatta, ett så kallat empowerment- perspektiv. Samtala kring att det aldrig är den utsatta personens fel. Ansvaret ligger alltid hos förövaren.